

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра цивільно-правових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Перший проректор НАВС
полковник поліції**

Станіслав ГУСАРЄВ

28.07.2023

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

**«ПРИВАТНЕ ПРАВО: ПРАКТИКА ТЛУМАЧЕННЯ І
ЗАСТОСУВАННЯ»**

Статус дисципліни — обов'язкова
Рівень вищої освіти — другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти — магістр
Галузь знань: 08 Право
Спеціальність: 081 Право
Освітня програма: Право
Форми здобуття вищої освіти — денна та заочна
Мова викладання — українська
Форма підсумкового контролю — екзамен

Київ - 2023 рік

РОЗРОБНИКИ:

Наталія Білянська – професор кафедри цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

Анжела Калінюк – доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, доктор
філософії

Катерина Куцик – старший викладач кафедри цивільно-правових
дисциплін, кандидат юридичних наук

Наталія Полішко – старший викладач кафедри цивільно-правових
дисциплін, доктор філософії

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
Протокол від 06.07.2023 року, № 24

Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
полковник поліції

Валентина МИРОНЕНКО

Схвалено науково-методичною радою НАВС
Протокол від 28.07.2023 року, № 11

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20 ___/20 ___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від ___ 202_ № ___

протокол науково-методичної ради
від ___ 202_ № ___

Завідувач кафедри

Валентина МИРОНЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЄВ

Робоча програма переглянута на 20 ___/20 ___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від ___ 202_ № ___

протокол науково-методичної ради
від ___ 202_ № ___

Завідувач кафедри

Валентина МИРОНЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЄВ

Робоча програма переглянута на 20 ___/20 ___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від ___ 202_ № ___

протокол науково-методичної ради
від ___ 202_ № ___

Завідувач кафедри

Валентина МИРОНЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЄВ

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом навчальної дисципліни «Приватне право: практика тлумачення і застосування» є надання здобувачам вищої освіти системи науково-теоретичних та практичних знань з проблем приватного права, визначення та розкриття основних проблем розуміння його понять, категорій та інститутів, напрямів розвитку й удосконалення законодавства, що регулює приватно-правові відносини, в умовах ринкової економіки і правової держави, а також допомогти здобувачам вищої освіти навчитися застосовувати на практиці здобуті теоретичні знання, розв'язувати прикладні завдання та набути досвіду складання правових документів.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Приватне право: практика тлумачення і застосування» є формування у здобувачів вищої освіти знань про проблемні питання законодавства та правової доктрини з приводу регулювання приватно-правових відносин.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Приватне право: практика тлумачення і застосування» є набуття здобувачам вищої освіти теоретичних знань щодо форм та порядку захисту прав та інтересів суб'єктів приватно-правових відносин; опанування здобувачами вищої освіти основних положень чинного законодавства України з метою вироблення уміння працювати з ними та правильно їх застосовувати у конкретних життєвих ситуацій; ознайомлення з необхідними теоретичними положеннями, які вироблені доктриною права; виробити правове та критичне мислення та навички з тлумачення норм приватного права; ознайомлення з судовою та іншою практикою у питаннях застосування чинного законодавства України щодо питань, які виникають з приводу здійснення і захисту прав та інтересів учасників приватно-правових відносин.

Пререквізити:

юридична компаративістика; право Європейського Союзу; правові інструменти альтернативного вирішення спорів.

Постреквізити

міжнародне приватне право; сучасні тенденції регулювання трудових правовідносин; актуальні проблеми застосування сімейного законодавства; міжнародний комерційний арбітраж.

Компетентності відповідно до другого рівня вищої освіти ступеня магістр зі спеціальності 081 «Право»

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права
Загальні компетентності	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
Спеціальні (фахові) компетентності	СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

	<p>СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.</p> <p>СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.</p> <p>СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.</p> <p>СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.</p> <p>СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.</p> <p>СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.</p> <p>СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.</p> <p>СК16. Здатність виявляти проблемні питання правозастосування та формувати пропозиції щодо їх вирішення (<i>додаткова СК</i>).</p>
--	--

Здобувачі другого рівня вищої освіти ступеня магістр зі спеціальності 081 «Право» повинні продемонструвати такі результати навчання:

РН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

РН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

РН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

РН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

РН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

РН 18. Обґрунтовано формувати пропозиції щодо вирішення проблемних питань правозастосування (*додатковий РН*).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- теоретичні засади приватного права, концепції, напрями й основні проблеми його розвитку;
- теоретичні засади, концепції, напрями й основні проблеми удосконалення законодавства, що регулює приватно-правові відносини;
- тенденції та перспективи розвитку законодавства, що регулює приватно-правові відносини, в умовах ринкової економіки і демократизації суспільства;
- основні наукові теорії науки приватного права;

вміти:

- правильно визначати проблеми приватноправових відносин, шляхи їхнього подолання;
- тлумачити та розкривати основні поняття, інститути та категорії приватного права;
- здійснювати наукові дослідження і забезпечувати освітній процес;
- тлумачити чинне законодавство України та правильно застосовувати його при вирішенні практичних завдань, аргументуючи власну точку зору щодо прийнятого рішення та обґрунтовуючи доцільність використання або ж невикористання в конкретних ситуаціях.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання (д/б та ксф)	заочна форма навчання (д/б та ксф)
	Рік підготовки	
Кількість кредитів ECTS - 5	I	I
	Семестр	
Загальна кількість годин – 150	II	II
	Лекції	
	18 год.	12 год.
	Семінарські заняття	
	22 год.	10 год.
	Практичні заняття	
	30 год.	6 год.
	Самостійна робота	
	80 год.	122 год.
	Вид контролю	
екзамен	екзамен	

3. Тематичний план

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	сем.	п	с. р.		л	сем.	п	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Загальне вчення про приватне право	8	2	2	-	4	18	2	2	-	14
Тема 2. Правовий статус учасників приватно-правових відносин	10	2	2	2	4	14	-	2	-	12
Тема 3. Право власності: практика тлумачення та застосування	14	2	2	2	8	18	2	2	-	14
Тема 4. Спадкове право: практика тлумачення та застосування	14	2	2	4	6	18	2	-	2	14
Тема 5. Практика тлумачення та застосування норм приватного права що регулюють договірні відносини у сфері цивільного права	28	4	6	8	10	20	2	2	2	14
Тема 6. Практика тлумачення і застосування норм приватного права, що регулюють недоговірні відносини у сфері цивільного права	18	2	2	4	10	16	-	2	-	14
Тема 7. Практика тлумачення та застосування норм приватного права, що регулюють відносини в сфері найманої праці	18	2	2	2	12	14	2	-	-	12
Тема 8. Практика тлумачення і застосування норм приватного права, що регулюють житлові відносини	12	-	2	4	6	14	-	-	-	14
Тема 9. Практика тлумачення та застосування норм приватного права, що регулюють відносини у сфері сімейного права	18	2	2	4	10	18	2	-	2	14
Підсумковий контроль	Екзамен					Екзамен				
Усього годин	150	18	22	30	80	150	12	10	6	122

4. Плани семінарських та практичних занять¹

4.1. Плани семінарських занять

Тема 1. Загальне вчення про приватне право

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Генезис поняття приватного права. Римське право як основа сучасного приватного права.
2. Загальні положення приватного права. Співвідношення приватного та публічного права.
3. Місце приватного права в загальній системі права.
4. Предмет, об'єкт, структура актуальних проблем приватного права як навчальної дисципліни та наукової категорії.
5. Джерела приватного права.

Тема 2. Правовий статус учасників приватно-правових відносин

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Суб'єкти цивільного права та учасники цивільних правовідносин.
2. Правосуб'єктність фізичної особи. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб.
3. Цивільна дієздатність фізичних осіб, зміст та її види.
4. Емансипація неповнолітніх.
5. Проблема індивідуалізації фізичної особи.
6. Фізична особа-підприємець. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності.
7. Проблематика конструкції «юридичної особи». Ознаки юридичної особи. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи.
8. Проблема систематизації юридичних осіб.
9. Юридичні особи приватного права та юридичні особи публічного права. Правова природа установчих документів юридичної особи.
10. Публічно-правові утворення як учасники цивільних відносин.

Тема 3. Право власності: практика тлумачення та застосування

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та правовий аналіз правовідносин власності, їх сфера та межі регулювання.
2. Передумови виникнення правовідносин власності, їх види.
3. Елементи правовідносин власності.
4. Специфіка тлумачення ключових позицій приватного права у сфері правовідносин власності.
5. Практика правозастосування у сфері регулювання приватних правовідносин даного виду.

¹При формуванні планів семінарських та практичних занять використанні матеріали практикуму «Актуальні проблеми приватного права : практикум / Менів Л. Д., Амеліна А. С., Білоус Т. Й. та ін. ; за заг. ред. Л. Д. Менів. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. - 200 с.»

Тема 4. Спадкове право: практика тлумачення та застосування

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та правовий аналіз спадкових правовідносин, їх сфера та межі регулювання.
2. Передумови виникнення спадкових правовідносин, їх види.
3. Елементи спадкових правовідносин.
4. Специфіка тлумачення ключових позицій приватного права у сфері спадкових правовідносин.
5. Практика правозастосування у сфері регулювання приватних правовідносин даного виду.

Тема 5. Практика тлумачення та застосування норм приватного права що регулюють договірні відносини у сфері цивільного права

Навчальний час – 6 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та правовий аналіз зобов'язальних правовідносин, їх сфера та межі регулювання.
2. Передумови виникнення зобов'язальних правовідносин, їх види.
3. Елементи зобов'язальних правовідносин.
4. Специфіка тлумачення ключових позицій приватного права у сфері зобов'язальних правовідносин.
5. Практика правозастосування у сфері регулювання приватних правовідносин даного виду.
6. Поняття, значення та функції договору в цивільному праві, система цивільно-правових договорів
7. Система цивільно-правових договорів
8. Зміст і тлумачення договору
9. Укладення, зміна та розірвання договору
10. Особливості змісту та порядку укладення господарських договорів
11. Особливості концесійних договорів, угод про розподіл продукції, договорів лізингу, франчайзингу та консалтингу

Тема 6. Практика тлумачення і застосування норм приватного права, що регулюють недоговірні відносини у сфері цивільного права

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Правове регулювання зобов'язання з публічної обіцянки винагороди: поняття і види. Правове регулювання зобов'язання, що виникають з публічної обіцянки нагороди за результатами конкурсу: поняття, суб'єкти, предмет.
2. Правове регулювання зобов'язань із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
3. Правове регулювання зобов'язань, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.
4. Особливості зобов'язань, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи: умови виникнення, сторони.
5. Правове регулювання зобов'язань із створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

6. Правове регулювання зобов'язань із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

Тема 7. Практика тлумачення та застосування норм приватного права, що регулюють відносини в сфері найманої праці

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Сучасні наукові підходи до проблем єдності та диференціації правового регулювання трудових відносин.
2. Визначення найманого працівника за трудовим законодавством України.
3. Особливості правового регулювання: найманих працівників (залежна праця), працівників подібних до найманих (залежна праця з виконанням особливих державних функцій).
4. Поняття колективних відносин в сфері забезпечення правового регулювання трудових відносин.
5. Соціально-управлінські та соціально-партнерські відносин в процесі реалізації норм трудового права.

Тема 8. Практика тлумачення і застосування норм приватного права, що регулюють житлові відносини

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та правовий аналіз житлових правовідносин, їх сфера та межі регулювання.
2. Передумови виникнення житлових правовідносин, їх види.
3. Елементи житлових правовідносин.
4. Специфіка тлумачення ключових позицій приватного права у сфері житлових правовідносин.
5. Практика правозастосування у сфері регулювання приватних правовідносин даного виду.

Тема 9. Практика тлумачення та застосування норм приватного права, що регулюють відносини у сфері сімейного права

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Проблема визначення місця сімейного права в системі права.
2. Сімейне право та норми моралі.
3. Сім'я як об'єкт правової охорони. Право особи на сім'ю.
4. Поняття «члена сім'ї» у законодавстві.
5. Підстави створення сім'ї.
6. Шлюб як підстава створення сім'ї.
7. Проживання жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, як підстава створення сім'ї (фактичні шлюбні відносини).
8. Проблемні питання застосування сімейно-правових норм.

4.2. Завдання для розгляду на практичних заняттях

Загальні методичні поради²

Здобувачам вищої освіти в робочих зошитах пропонується розглянути та вирішити практичні ситуації та виконати завдання. Оформлення повинно містити розгорнуту обґрунтовану відповідь з обов'язковим посиланням на нормативно-правові джерела.

Перевіряється викладачем під час проведення практичних занять.

Тема 2. Правовий статус учасників приватно-правових відносин

Навчальний час – 2 год.

Завдання до практичного заняття:

Задача 1

Шістнадцятирічний громадянин С., який навчається у технікумі, на одержану стипендію придбав декілька білетів грошово-речової лотереї. За одним із цих білетів він виграв телевізор. Не проінформувавши своїх батьків, він продав його за 2 000 грн другу громадянину І.

Батько громадянина С. звернувся до громадянина І. з проханням повернути телевізор. Проте гр. І. відмовився це зробити, посилаючись на те, що білети грошово-речової лотереї гр. С. придбав на свою стипендію, тому він може самостійно розпоряджатися цими білетами і виграшами. Тоді батько гр. С. пред'явив до гр. І. позов про визнання договору купівлі-продажу недійсним.

Яке рішення повинен винести суд?

Задача 2

Громадянка Ф. звернулася до органів опіки та піклування з проханням призначити їй піклувальника, в заяві вона посилалася на те, що не може проживати самостійно, оскільки потребує стороннього догляду. Органи опіки та піклування відмовили у її призначенні піклувальника, посилаючись на те, що у заявниці є дорослий син, який проживає у тому ж населеному пункті, що й гр. Ф.

Чи правомірні дії органів опіки та піклування?

Задача 3

Громадянин П., якому 18 років, купив у свого товариша громадянина К., якому 17 років, магнітофон. Дізнавшись про це, батько гр. К. звернувся до суду з вимогою визнати договір купівлі-продажу недійсним. Гр. П. заперечував проти цього, посилаючись на те, що магнітофон був раніше придбаний гр. К. на свою стипендію і останній має право розпоряджатися ним самостійно.

Яка цивільна дієздатність неповнолітніх? Розгляньте доказисторін та підготуйте висновок про те, як повинен бути вирішений цей спір.

Задача 4

Громадянин І. та П. вирішили заснувати товариство з обмеженою відповідальністю. Однак орган державної реєстрації відмовив у реєстрації, мотивуючи тим, що кількість учасників товариства з обмеженою відповідальністю повинна бути не менше трьох осіб, оскільки за Законом України «Про господарські товариства» кількість членів ревізійної комісії повинна бути не менше 3-х осіб.

Чи є законними дії органу державної реєстрації?

В яких випадках може бути відмовлено в реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності? Яким чином громадяни І. та П. можуть захистити свої права та яку аргументацію вони повинні при цьому надати?

²Практичні ситуації та завдання здобувачі вищої освіти отримують у науково-педагогічного працівника кафедри завчасно під час проведення індивідуальних, групових консультацій або чергування його на кафедрі.

Задача 5

Зробіть аналіз ситуації з наведенням посилань на відповідні статті ЦКУ.

Наказом директора технікуму був оголошений набір студентів для навчання на базі технікуму за кошти фізичних та юридичних осіб за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра.

Група студентів була набрана та приступила до занять 1 вересня.

Через півроку після цього прокурор Дніпропетровської області заявив позов про визнання діяльності технікуму щодо надання освітніх послуг на рівні кваліфікаційних вимог до бакалавра такою, що не відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, та про відсутність у технікумі відповідної ліцензії на впровадження освітньої діяльності на рівні освітньо-кваліфікаційних вимог до підготовки за стандартом бакалавра.

Після прокурорської перевірки та фактичної заборони здійснювати вищезазначену діяльність група студентів звернулася до суду з колективним позовом про відшкодування збитків, завданих зміною або розірванням договору, відповідно до пункту 5 статті 653 ЦК України.

Чи пов'язана правоздатність юридичної особи та наявність ліцензії на впровадження певних видів діяльності? Де навчальний заклад може отримати ліцензію на впровадження освітньої діяльності, чи це обов'язкова умова роботи навчального закладу?

Тема 3. Право власності: практика тлумачення та застосування

Навчальний час – 2 год.

Завдання до практичного заняття:

Задача 1.

У 2018 р. подружжя Сіренків придбало автомобіль. У 2019 р. в нотаріальній конторі було посвідчено договір дарування на ім'я дружини, а в липні 2020 р. шлюб був розірваний. Але чоловік продовжував користуватися автомобілем і після розірвання шлюбу. Сіренко звернулася до суду з позовом про повернення їй автомобіля. Відповідач проти позову заперечував, вважаючи, що права власності у позивачки на автомобіль не виникло, оскільки автомобіль їй не передавався (а це є обов'язковою умовою договору дарування), і є спільною власністю. Позивачка стверджувала, що оскільки договір був нотаріально посвідчений, то у неї виникло право власності на автомобіль.

Як повинен бути вирішений спір? Які види власності можуть виникнути у подружжя?

Задача 2.

До фермерського господарства Сидорова пристала бездоглядна корова. Через місяць вона принесла теля, а ще через 6 місяців Сидоров вирішив її продати. Під час продажу з'явився власник корови Петренко, який наполягав на поверненні корови і теляти. Сидоров проти цього заперечував, вважаючи, що через 2 місяці він став власником корови і теляти.

Як повинна бути вирішена справа?

Задача 3.

Два брата, Сергій та Андрій, отримали у спадок житловий будинок. За домовленістю між братами Сергій зі своєю сім'єю користувався трьома кімнатами, що виходять на південну сторону, а неодружений Андрій – двома кімнатами з вікнами на північ. Кухня в будинку знаходилася у спільному користуванні. Андрій вирішив поїхати до іншого міста, де йому запропонували роботу, зв'язку з чим знайшов покупця на свою відокремлену частину будинку. Сергій був категорично проти продажу частини будинку сторонній особі.

Нотаріус, до якого звернулися Андрій і покупець, відмовився посвідчити договір купівлі-продажу.

Вирішить справу.

Задача 4.

Пан Стародубцев продав пану Марченку телевізор. За домовленістю сторін Марченко повинен був забрати телевізор через два дні. Вночі в квартирі Стародубцева трапилась пожежа в результаті якої згорів зазначений телевізор. Стародубцев відмовився повернути Марченку отриману за телевізор грошову суму посилаючись на те, що Марченко як власник телевізора несе ризик випадкової загибелі речі.

Марченко звернувся до суду.

Яке рішення повинен ухвалити суд?

Задача 5.

Під час проходження археологічної практики студенти другого курсу історичного факультету ОДУ Сіренко та Петров знайшли на розкопках кургану декілька старовинних золотих прикрас. Сіренко запропонував Петрову розділити знахідки між собою і нікому не говорити про це.

Чи законна пропозиція Сіренка? Які дії повинні вчинити Петров та Сіренко згідно чинного законодавства?

Задача 6.

До фермерського господарства пана Онопрієнко пристала корова. Оскільки корову нічим було годувати, фермер забив її, м'ясо продав на базарі, а шкуру передав на шкіряний завод в обмін на шкіряні вироби.

Через два місяці з'явився власник корови.

До кого і які вимоги він може пред'явити згідно чинного законодавства?

Задача 7.

Анохіна та Дворкін доручили Січкарю за винагороду закласти в ломбарді їх речі – чоловіче та жіноче пальто та отримати для них позику. Пальто були закладені в ломбард, а потім викуплені Січкарем за гроші Анохіної та Дворкіна, проте останнім не повернуті. У зв'язку з цим Анохіна та Дворкін подали позов до Січкаря про стягнення вартості пальто. Суд на підставі норм права щодо виндикаційного позову зобов'язав відповідача відшкодувати позивачам вартість обох пальто.

Чи правильно суд ухвалив рішення?

Тема 4. Спадкове право: практика тлумачення та застосування

Навчальний час – 4 год.

Завдання до практичного заняття:**Задача 1**

Сім'я громадянина Т. складалася: з дружини віком 60 років, чоловіка доньки, яка померла за рік до смерті гр. Т., та двох онуків. Громадянин Т. помер, залишивши заповіт, в якому єдиним спадкоємцем була зазначена померла донька.

Яка в цьому випадку підстава спадкування? Як має бути розподілене спадкове майно? Як його належало б розподілити, якби донька гр. Т. померла через місяць після смерті свого батька, не встигнувши прийняти майно?

Задача 2

Після смерті важко хворого громадянина С. залишилася спадщина, на отримання якої претендували: громадянин П. - єдиний спадкоємиць за заповітом, що проживав разом із спадкодавцем і доглядав його 6 останніх років перед смертю; син В., що проживав окремо від спадкодавця і не підтримував з ним зв'язків; рідний брат О. - інвалід І групи, що проживав та працював в іншому місті. Громадянин П. у суді просив усунути від надання спадщини сина В. на тій підставі, що останній злісно ухилився від матеріальної допомоги батькові, про що були пред'явлені відповідні докази. Брат померлого О. просив суд

включити його до складу спадкоємців як непрацездатного, хоча він і не отримував матеріальної допомоги від спадкодавця.

Як має бути вирішений такий спір?

Задача 3

Громадянка К. з дитиною проживала з 1990 р. з громадянином Б. однією сім'єю, не перебуваючи з ним у шлюбі. Дитина гр. К. не була всиновлена гр. Б. За час спільного життя у них народилося ще двоє дітей, щодо яких гр. Б. визнавав своє батьківство з оформленням в органах РАЦС. Громадянка К. була на утриманні гр. Б., здійснюючи догляд за дітьми та ведучи домашнє господарство. 2006 р. громадянин Б. помер, залишивши єдинимспадкоємцем за заповітом не всиновлену дитину гр. К. Інших родичів та утриманців він не мав.

Чи можуть громадянка К. та діти громадянина Б. отримати спадщину після смерті гр. Б.?

Задача 4

Подружжя Н. та П. мали доньку, неповнолітнього сина, тітку, крім того, на їхньому утриманні з 30 червня 2009 року перебував родич П. віком 68 років, який весь час проживав спільно з ними.

У травні 2014 року П. помер. Після його смерті відкрилася спадщина загальною вартістю 272 тис. грн, включаючи предмети домашньої обстановки та вжитку вартістю 38 тис. грн.

Визначте коло спадкоємців та вартість майна, яке кожен з них успадковує.

Задача 5

У результаті зіткнення автомобілів ВАЗ-2121 та Ауді-100 зазнав смертельних травм і через 7 днів помер у лікарні громадянин О. (власник автомобіля ВАЗ).

Після його смерті залишилось майно: пошкоджений автомобіль вартістю 13 тис. грн та приватизована його сім'єю (він, теща, дружина та двоє неповнолітніх дітей) квартира вартістю 350 тис. грн.

Напередодні автокатастрофи в користь померлого було присуджено 26 тис. грн відшкодування шкоди і 5 500 грн компенсації моральної шкоди. На день смерті підприємство, де працював гр. О., заборгувало йому 6 230 грн заробітної плати.

За фактом ДТП була порушена кримінальна справа. До громадянина О. було заявлено цивільний позов про відшкодування вартості пошкодженої автомашини Ауді-100 на суму 30 000 грн.

Визначте склад спадщини та вартість майна, яке успадкує кожен із спадкоємців.

Задача 6

10 серпня 2003 року в автокатастрофі загинули батько, дід і прадід неповнолітньої Б. і відкрилася спадщина на житловий будинок та інше майно, власником якого був прадід М.

У нотаріальну контору із заявами про прийняття спадщини звернулися Д. та Т. (брат та сестра спадкодавця) і їм було видано свідоцтво про право спадкування.

У серпні 2004 року мати неповнолітньої пред'явила в інтересах доньки (Б.) позов до Д. та Т. про визнання недійсним спадкування житлового будинку та анулювання свідоцтва, виданого Д. та Т. Позивачка зазначала, що Б. є спадкоємицею першої черги і саме їй повинно перейти спадкове майно.

Розкрийте зміст понять: «спадкова трансмісія», «спадкування за правом представлення». Вирішіть справу.

Задача 7

За спадковим договором, укладеним між гр. О. та гр. М. і посвідченим нотаріально, до гр. М. повинен був перейти будинок, належний гр. О. Натомість гр. М. зобов'язувався утримувати гр. О. до його смерті, поховати його, спорудити надмогильний пам'ятник та доглядати могилу.

Гр. О. помер 20.06.2004. Згідно з умовами договору гр. М. здійснив поховання. У нотаріальну контору звернулася сестра гр. О. за оформленням права на спадщину. Одночасно вона звернулася до суду з позовом до гр. М. про усунення перешкод у користуванні житловим будинком. Сестра гр. О. заявила, що гр. М. не спорудив пам'ятника, в будинку не проживає і не доглядає за ним, права власності на будинок не оформив.

Дайте правову оцінку ситуації. Що таке спадковий договір? Які спільні та відмінні риси спадкового договору, договору ренти та договору довічного утримання? Чи входить будинок до складу спадщини? Чи правомірні вимоги сестри померлого?

Задача 8

До нотаріальної контори звернулася громадянка Р. з проханням надати їй юридичну консультацію, як краще оформити документи, щоб усе належне їй майно після її смерті залишилось племінниці, яка її доглядає. Громадянка Р. турбується, що на частину майна претендуватиме її син І., інвалід 2 групи, який пропиває свою пенсію та неодноразово піднімав руку на матір.

Яку консультацію має надати нотаріус? Які переваги спадкового договору?

Задача 9

За спадковим договором, укладеним між гр. Л. та гр. М. і посвідченим нотаріально, до гр. М. повинен був перейти будинок, що належить гр. Л. Після смерті гр. Л. її діти, що проживали в Росії, звернулись до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини та вимогою включити квартиру до спадкової маси.

Дайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні вимоги спадкоємців?

Тема 5. Практика тлумачення та застосування норм приватного права що регулюють договірні відносини у сфері цивільного права

Навчальний час – 8 год.

Завдання до практичного заняття:**Задача 1.**

Прочитавши оголошення на сайті “ОЛХ”, громадянин П. вирішив купити у громадянина А. холодильник. Погодивши ціну, сторони домовилися, що П. через три дні приїде за холодильником на власному авто. Крім того, громадянин П. перерахував на картковий рахунок громадянина А. завдаток у розмірі 1000 грн. Приїхавши через три дні за холодильником П. виявив, що А. продав його іншій особі за більш вигідною ціною.

Громадянин П. вирішив вимагати відшкодування збитків (витрати на автотранспорт), повернення 1000 грн. завдатку і компенсацію моральної шкоди.

Вирішіть спір. З якого моменту договір купівлі-продажу вважається укладеним?

Задача 2.

Громадяни Р. і Д. уклали договір купівлі-продажу земельної ділянки і посвідчили його у нотаріуса. Після повного розрахунку з продавцем Р., Д почав будівництво будинку на земельній ділянці. Через деякий час дружина Р. заявила позов до суду про визнання договору недійсним, обґрунтувавши позов тим, що при укладенні договору купівлі-продажу було

порушено вимогу Сімейного кодексу України про необхідність згоди іншого з подружжя на відчуження нерухомого майна.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення прийме суд?

Задача 3.

Громадянин С. звернулася з позовом до громадянки О. про визнання недійсним договору купівлі-продажу будинку. Позивач обґрунтовував позов тим, що при укладенні оспорюваного договору купівлі-продажу 19 серпня 2020 року громадянин К., що діяв на підставі його довіреності, продав будинок О. без згоди С. за заниженою ціною (втричі від ринкової вартості). О. подала зустрічний позов про виселення С. і членів його сім'ї з належної їй на праві власності будинку.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення прийме суд?

Задача 4.

Організація-орендодавець, не одержавши від орендаря у встановлений строк орендну плату, скористалася своїм правом на утримання товарів, що належать орендареві й зберігаються в орендованому приміщенні. Оскільки заборгованість по орендній платі не була погашена протягом наступних шести місяців, орендодавець вирішив реалізувати продовольчі товари (строк придатності яких минав), для того щоб відшкодувати з вирученої суми орендні платежі.

Побачивши рекламне оголошення про продаж, до орендодавця й орендаря звернулася фірма - постачальник цих продовольчих товарів і зажадала повернути товар, тому що останній не був оплачений покупцем (орендарем) у встановлений договором поставки строк.

Чи підлягає задоволенню вимога постачальника? Які ще вимоги можуть бути пред'явлені постачальником до покупця?

Задача 5.

Підприємець А. за договором оренди з магазином використовував вільне складське приміщення для зберігання будівельних матеріалів. Оскільки з вини партнерів А. поставка будівельних матеріалів за останні три місяці не проводилася, складське приміщення не використовувалося, А. за цей період сплачував щомісячно лише 50 % обумовленої орендної плати.

Магазин звернувся в суд з вимогою розірвати договір і відшкодувати понесені збитки в тому числі - упущену вигоду.

Проаналізуйте ситуації. Яке рішення прийме суд?

Задача 6.

Між ТОВ "Нива" та приватним підприємством "АВС" 20 червня 2012 року було укладено безстроковий договір оренди складського приміщення загальною площею 62 кв.м. У 2020 році ТОВ "Нива" було реорганізоване. В порядку реорганізації за розподільчим балансом складське приміщення перейшло до ПАТ

«Нива», яке звернувся до ПП з вимогою про визнання договору оренди недійсним та звільнення приміщення. Останнє відмовилося виконати вимоги, оскільки добросовісно дотримувалося всіх умов договору.

Проаналізуйте ситуацію та вирішіть спір.

Задача 7.

Між приватним підприємством "Бриг" та ТОВ "Норд" було укладено договір підряду, за яким ТОВ "Норд" зобов'язувалося виконати ремонтні роботи в приміщенні, що належало ПП. При прийнятті підприємством роботи з'ясувалося, що товариство виконало ремонт із порушенням технології (нерівно покладені кахлі, вологий паркет і т. ін.). Незважаючи на це, товариство відмовилося від належного виконання робіт без додаткової оплати. Через місяць

після прийняття робіт ПП надіслало претензію ТОВ, у якій наполягало на завершенні ремонтних робіт своїм коштом, але у зв'язку із тим, що претензія не мала дати і номера, а також була підписана не керівником ПП, ТОВ “Норд” відмовилося її розглядати. Через 8 місяців приватне підприємство “Бриг” надіслало повторну претензію, що містила всі необхідні реквізити, на яку ТОВ “Норд” не відповідало. Підприємство звернулося до господарського суду.

Дайте відповідь на вказані запитання:

1. Які наслідки настають для сторони за договором у разі недодержання нею порядку пред'явлення претензії?
2. Протягом якого строку замовник має право на пред'явлення позову про виявлені недоліки в роботі, виконаній за договором підяду?
3. Яке рішення має прийняти господарський суд?

Задача 8.

ТОВ «Світанок», укладаючи договір підяду на ремонтно-будівельні роботи, не склало кошторису робіт як окремого документу. Податкова інспекція подала позов до суду з вимогою про визнання договору недійсним на цій підставі. Відповідач проти позову заперечував, мотивуючи це тим, що акт приймання-передачі виконаних робіт, що був складений представниками сторін, містить перелік робіт та їх вартість.

1. Що є істотними умовами договору підяду? Чи є кошторис істотною умовою договору? Чи завжди він складається?
2. Яке юридичне значення має акт приймання-передачі виконаних робіт, у в яких випадках складається?
3. Яке рішення має прийняти суд?

Задача 9.

Між підприємством “Жовті сторінки України” та комерційною фірмою “Оксі” було укладено договір, за яким підприємство “Жовті сторінки України” зобов'язувалося виготовити і розмістити у довіднику з ідентичною назвою рекламну інформацію фірми “Оксі”. Остання, в свою чергу, зобов'язувалася оплатити ці роботи у 14-ти денний строк з моменту підписання договору. Вартість робіт встановлювалася в умовних одиницях (розрахунок 1у.о. = 1\$ США) у гривнях за курсом НБУ на момент оплати. Оскільки фірма протягом 6-ти місяців не оплатила виконані роботи, підприємство вирішило звернутися до суду із позовом про стягнення суми заборгованості. Відповідач заперечував проти позову, посиляючися на те, що йому позивачем не було надано акту виконаних робіт.

1. Чи правомірно встановлювати суму оплати за договором в умовних одиницях, порівнюючи їх до долара США чи іншої іноземної валюти?
2. Чи є обов'язковим складання акту виконаних робіт?
3. Яке рішення має прийняти суд?

Задача 10.

До господарського суду із позовною заявою про розірвання договору та повернення коштів звернулося ПАТ “Грон”, яке у 2012 р. уклало договір з аудиторською фірмою “Незалежний аудитор” про надання бухгалтерських послуг строком на п'ять років. Під час податкової перевірки у 2014 р. інспектором були виявлені численні порушення правил ведення бухгалтерського обліку, в тому числі відсутність ряду первинних документів, що потягло за собою накладення штрафів. Юрисконсульт ПАТ “Грон” у судовому засіданні заявив, що як би аудиторська фірма “Незалежний аудитор” сумлінно виконувала умови договору про надання бухгалтерських послуг, то не були б накладені штрафи. У зв'язку з цим вони наполягають на розірванні договору, стягнення суми штрафів, а також всіх сплачених по договору аудиторській фірмі “Незалежний аудитор” коштів. Відповідач

заперечив проти позову і заявив, що втрата бухгалтерських документів і накладені штрафи є наслідком недбалого виконання посадових обов'язків працівниками ПАТ "Грон".

Проаналізуйте ситуацію і вирішіть спір.

Задача 11.

Між ТОВ "Прогрес" і Управлінням залізниці Закарпатської області було укладено договір на перевезення 40 т пшениці. Подані 4 вагони були повністю завантажені. На станції призначення при прийнятті вантажу було виявлено повну непридатність пшениці для переробки. В акті експертизи, проведеної на вимогу одержувача, зазначено, що пшениця заражена шкідником і з неї не вийде муки першого сорту. Тому продукція не може бути використана і підлягає знищенню.

ТОВ "Прогрес" звернулося до залізниці з вимогою про відшкодування збитків, оскільки вважали, що зараження могло статися під час перевезення.

Проаналізуйте ситуацію і вирішіть спір.

Задача 12.

За умовами договору перевезення, укладеного 15 березня 2014 року між ПАТ "Нікопольський завод феросплавів" та ПАТ "Патхім" на адресу ПАТ "Нікопольський завод феросплавів" за залізничною накладною у вагоні надійшов коксовий горішок.

Під час видачі вантажу була встановлена вагова недостача вантажу в кількості 5480 кг, що підтверджуються актом від 14 липня 2014 року. У вказаному акті було зазначено, що завантаження вагону відбулося засобами відправника – ПАТ "Патхім". Завантаження вантажу правильне, рівномірне, вище бортів, замаркіроване вапном, слідів втрати вантажу не виявлено, двері та люки в вагоні щільно зачинені, витікання вантажу не було, кількість недостаючого вантажу у вагон вміститися могла. Зважування вагонів відбулося на станції призначення, з зупинкою, без розчеплення. Вказаним актом був зафіксований той факт, що доступу до вантажу при перевезенні сторонніх осіб не було, перевезення справне.

ПАТ "Нікопольський завод феросплавів" звернувся з позовом до Державного підприємства "Укрзалізниця", ПАТ "Патхім" про стягнення 54800 гривень.

Проаналізуйте ситуацію, яке рішення прийме господарський суд?

Задача 13.

Хоменко одержав від Груби розписку наступного змісту: "Я, М.С. Груба, зобов'язуюся повернути В.О. Хоменку 14 листопада 2007 р. суму в розмірі 15 тисяч грн, отриману від нього у борг". 15 листопада 2007 р. Хоменко зажадав від Груби повернення боргу. Але той відмовив. Хоменко пред'явив позов до суду.

На судовому засіданні відповідач пояснив, що одержавши розписку, Хоменко разом з ним, Грубою, і його дружиною, направився до банку, щоб зняти суму зі свого рахунку. Але на рахунку грошей не виявилось. Хоменко завірив Грубу, що до вечора сума буде йому вручена. Однак не виконав обіцянку. Груба, зайнявши потрібну суму грошей у свого приятеля, подзвонив Хоменку і попросив його повернути розписку. Той пообіцяв негайно її порвати.

З якого моменту договір позики вважається укладеним? Яке рішення повинен ухвалити суд?

Задача 14.

Банк уклав із Астрахановим кредитний договір. Передбачаючи видачу кредиту, банк витратив кошти на залучення грошових ресурсів для цієї мети. Однак за 5 днів до встановленого строку видачі кредиту Астраханов заявив про відмову від договору, не пояснивши мотиви цього.

У відповіді на вказану заяву банк указав наступне: "Відсутність у кредитному договорі вказівки на строк свідчить про те, що сторони не домовилися про наявність у

позичальника права на відмову від договору. Однак ми згодні розірвати договір за умови відшкодування Вами збитків, яких ми зазнали при залученні грошових ресурсів для виконання умов кредитного договору”.

Астраханов звернувся до юриста за порадою.

За яких умов позичальник має право на відмову від отримання кредиту? Оцініть обґрунтованість доводів банку і дайте пораду Астраханову.

Задача 15.

Ішук звернулася до суду з позовом до племінниці Коваль про повернення 600 грн. із індексацією їх за станом на момент повернення боргу. Позивачка вказала, що цю суму вона позичала на покупку меблів ще три з половиною роки тому з умовою повернення боргу протягом трьох років. За цей час Коваль з нею не розраховувалась, і зростання цін знецінило позичену суму. Тому їй потрібно проіндексувати відповідно до купівельної спроможності. До позовної заяви доданий талон поштового переказу дворічної давності. Однак Коваль пояснила, що це був переказ за куплений Ішук сервіз.

Як укладається договір позики? Як необхідно вирішити справу?

Задача 16.

До суду звернулось підприємство «Світоч», яке займається виробництвом кондитерських виробів за захистом свого порушеного права інтелектуальної власності на комерційне найменування. Зазначивши у позовній заяві, що вони зареєстрували своє підприємство ще в 1993 році, а тепер дізналися, що пів року тому було зареєстровано інше підприємство з такою ж назвою.

У запереченні інше підприємство пояснило, що вони займаються виготовленням і продажем світильників та інших освітлюючих приладів, а не кондитерських виробів і тому не порушують прав на комерційне найменування.

Чи порушило підприємство по виготовленню світильників право інтелектуальної власності на комерційне найменування?

Задача 17.

Приватний підприємець Іванов зареєстрував своє підприємство під назвою «Цезар» і успішно займався підприємницькою діяльністю. Через 2 роки через борги підприємство було ліквідовано.

Чи втратив Іванов майнові права інтелектуальної власності на найменування свого колишнього підприємства?

Задача 18.

12.08.2019 Курбась написав слова до музики відомого композитора, в результаті чого було створено пісню і оприлюднено її. 20.12.2020 Курбась випадково почув по радіо вірш англійською мовою, який був в точності як ті слова з його пісні.

Чи порушено майнове право Курбася?

Тема 6. Практика тлумачення і застосування норм приватного права, що регулюють недоговорні відносини у сфері цивільного права

Навчальний час – 4 год.

Завдання до практичного заняття:

Задача 1.

Внаслідок недбалого зберігання займистих речовин на дачній ділянці, що належить М., виникла пожежа. Вогнем були охоплені старі господарські будівлі, а також інвентар, що перебував у них, і запаси дров. Власник сусідньої ділянки Т., помітивши наближення вогню

до будов, що знаходилися на території його ділянки, спробував привернути увагу М. до ситуації, що створилася, але, переконавшись у безплідності своїх спроб, став гасити пожежу всіма доступними способами. У результаті початих ним дій, а також допомоги підоспілих сусідів пожежу вдалося згасити. Будовам, що належать Т., шкода не була заподіяна, однак сам Т. одержав численні опіки середньої важкості.

Вважаючи, що його дії можуть вважатися такими, що зроблені в інтересах М., Т. звернувся до нього з вимогою про відшкодування вартості ушкодженого одягу, а також про стягнення витрат на лікування у зв'язку з отриманими опіками. Адвокат М. думав, що пред'явлені вимоги не підлягають задоволенню, тому що дії Т. можуть уважатися зробленими винятково в інтересах М., оскільки були зроблені насамперед з метою запобігання шкоди майну самого Т.. Тим часом обов'язок щодо відшкодування необхідних витрат і іншого реального збитку закон покладає на особу, в інтересах якого потерпілий діяв. В інтересах же М. можуть уважатися зробленими лише дії по порятунку його майна, і розмір відшкодування у всякому разі не повинен перевищувати вартість цього майна, що вкрай незначна. Не дійшовши згоди, сторони звернулися в суд.

Проаналізуйте ситуацію. Вирішіть спір.

Задача 2.

У місцевій газеті було опубліковане оголошення А., в якому було обіцяно виплатити 3 тис. грн. тому, хто повідомить його про доступні, нешкідливі й швидкодіючі способи позбавитися надлишкової ваги. Через певний час А. одержав на пошті бандероль від Б., співробітника науково-дослідної лабораторії Академії медичних наук, що містила докладний опис вітчизняних і закордонних методик скинення зайвої ваги, що успішно застосовані на практиці. Думаючи, що повідомлені А. відомості повністю відповідають вимогам, що містилися в оголошенні, Б. указав номер свого банківського рахунку, на який просив перерахувати необхідну суму.

У відповіді А. заявив про відмову перерахувати необхідну суму, тому що, на його думку, повідомлені йому відомості не відповідають жодній з вимог, що вказувалися в оголошенні. По-перше, як вбачається з оголошення, його цікавили лише швидкодіючі методи позбавлення надлишкової ваги, тоді як запропоновані Б. методики дають відчутний ефект лише після закінчення 3-4 місяців з моменту застосування. По-друге, майже всі описані Б. методики допускають уживання препарату, що викликає в організмі А. алергічну реакцію, а тому не можуть уважатися нешкідливими. Що стосується препаратів, що не містять зазначеної речовини, то оцінити їх можна лише через деякий час із початку їх вживання. По-третє, вартість пропонованих до вживання препаратів досить висока, у зв'язку із чим вони не доступні для А.

Проаналізуйте ситуацію. Вирішіть спір.

Задача 3.

У засобах масової інформації м. Мукачєво 20 березня було оголошено про проведення публічного конкурсу на право укладання договору на реконструкцію будинку, що належить міській раді. У конкурсі відповідно до його умов могли взяти участь будівельні фірми, що мають ліцензію на право здійснення реконструкції нежитлових об'єктів. Переможець конкурсу одержував також право розмістити за рахунок міської ради на прилеглий до будинку території рекламний щит, що містить фірмове найменування та перелік основних видів його діяльності. Не пізніше 1 травня суб'єкти господарювання, що беруть участь у конкурсі, повинні були представити проект технічної документації на проведення реконструкції будинку, наступна оцінка якого дозволила б виявити переможця.

4 квітня в тих же засобах масової інформації міська рада оголосила про скасування конкурсу з незалежних від неї причин. Виступаючи з цього приводу, міський голова заявив, що не вбачає в рішенні про скасування конкурсу нічого протизаконного, тим більше це рішення прийнято протягом першої половини встановленого для подання робіт строку.

Наступного дня в раду звернулися будівельні фірми, що приступили до виконання умов конкурсу, з вимогою відшкодувати понесені ними збитки, оскільки рішення про скасування конкурсу є незаконним. Крім того, вони зажадали надання їм права розмістити за рахунок адміністрації свої рекламні щити.

Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірні вимоги будівельних фірм? Що є підставою виникнення зобов'язання з публічного конкурсу й публічної обіцянки нагороди?

Задача 4.

Громадянин К., працюючи на дачній ділянці, несподівано почув за своєю спиною людський крик. Обернувшись, він побачив свого сусіда Д. з покаліченою рукою. Як виявилось, Д. зацікавився, що робить у такий пізній час його сусід і підійшов до нього ззаду. К. лопатою, якою копав грядки, вдарив Д. по руці. Внаслідок перелому руки Д. 26 днів знаходився на листку непрацездатності.

Проаналізуйте ситуацію. Вирішіть спір.

Задача 5.

У лікарню звернувся чоловік з проханням надати термінову допомогу його сину, який перебував у важкому стані і був привезений до лікарні. Завідувач хірургічного відділення незважаючи на те, що батько протягом години шість разів звертався за допомогою, відмовив, мотивуючи тим, що він зайнятий іншим хворим.

Хворий помер. За висновком судово-медичної експертизи, смерть настала внаслідок великої втрати крові. На запитання прокурора про можливість попередження смерті судово-медична експертиза дала відповідь: при своєчасному наданні медичної допомоги життя можна було врятувати.

Проаналізуйте ситуацію.

Задача 6.

У ніч на 20 серпня 2014 року було затоплено квартиру, внаслідок чого пошкоджено меблевий гарнітур, палац, картини, диван. На ремонт стін було витрачено 5200 грн., а майнові збитки становлять 12 000 грн.

Як виявилось, наймач Д., яка проживає вище, залишила відкритим водопровідний кран, що послужило причиною аварії. Д. вважає, що вона не затоплювала квартири, оскільки вода була подана раніше, ніж це прийнято за графіком.

Проаналізуйте ситуацію. Вирішіть спір.

Тема 7. Практика тлумачення та застосування норм приватного права, що регулюють відносини в сфері найманої праці

Навчальний час – 2 год.

Завдання до практичного заняття:

Задача 1

При прийнятті на роботу завідувачим складом громадянина С. директор заводу запропонував йому надати до відділу кадрів паспорт, трудову книжку, диплом про закінчення ВНЗ, ідентифікаційний код, характеристику з останнього місця роботи, довідку про забезпечення гр. С. і його сім'ї житловою площею і довідку про стан здоров'я. Коли претендент на посаду приніс потрібні документи, то директор відмовив йому у прийнятті на роботу у зв'язку із тим, що в нього був тільки диплом про закінчення технікуму і прописаний він у передмісті та потребує поліпшення житлових умов.

Обґрунтовуючи посиланнями на норми чинного законодавства, дайте відповіді на такі запитання:

1. Чи правомірною є відмова громадянину С. у прийнятті на роботу?
2. Які документи необхідні для прийняття на роботу завідувачим складом?

3. Який загальний порядок прийняття на роботу?

Задача 2

При укладанні трудового договору водієм автобусу директор автотранспортного підприємства П. запропонував включити умову про випробування упродовж одного місяця. Громадянин С. заперечував проти випробування на тій підставі, що в його трудовій книжці є відомості про його кваліфікацію і що він працює водієм уже 15 років. Гр. С. погоджувався на випробування строком на один тиждень. За таких обставин директор автотранспортного підприємства відмовився прийняти його на роботу.

Обґрунтовуючи посиланнями на норми чинного законодавства, дайте відповіді на такі запитання:

1. Який порядок встановлення випробування при прийнятті на роботу?
2. Чи може бути встановлено громадянину С. строк випробування? Якщо так, то на який термін?
3. Які наслідки встановлення випробування для працівника?

Задача 3

Енергетик Г. погодився підмінити на одну зміну свого колегу С. 17 вересня поточного року Г. вийшов на зміну замість С., однак з'явився на роботу у нетверезому стані. Начальник елек-трощеху не допустив енергетика Г. до роботи, про що і було складено відповідний акт.

Обґрунтовуючи посиланнями на норми чинного законодавства, дайте розгорнуту відповідь на такі запитання:

1. Чи буде нести відповідальність С.? Якщо так, то яку відповідальність він має понести?
2. Чи буде нести відповідальність Г.? Якщо так, то яку відповідальність він має понести?
3. Який порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності?

Задача 4

Громадянка М., яка працювала завскладом і з якою був укладений договір про повну матеріальну відповідальність, несвоєчасно повернула зворотну тару постачальнику продукції. Підприємства за порушення строків повернення зворотної тари сплатило штраф у розмірі 5 560 грн. Директор підприємства розпорядився стягнути зазначену суму із заробітної плати гр. М. Вона не погодилася з таким рішенням та звернулася до суду.

Обґрунтовуючи посиланнями на норми чинного законодавства, дайте розгорнуту відповідь на такі запитання:

1. За яких умов на гр. М. може бути покладена матеріальна відповідальність?
2. Яким повинно бути рішення суду?

Тема 8. Практика тлумачення і застосування норм приватного права, що регулюють житлові відносини

Навчальний час – 4 год.

Завдання до практичного заняття:

Задача 1

Сім'я П. у складі трьох осіб: чоловіка, дружини, їхнього сина - проживає у трикімнатній квартирі державного житлового фонду загальною площею 120 кв. м. Син - учасник АТО. Дружина та син бажають приватизувати квартиру. Чоловік не бажає приватизувати квартиру.

Роз'ясніть порядок приватизації цієї квартири, коли один із членів сім'ї не бажає приватизації? Чи має значення для приватизації, що син є учасником АТО? Чи можлива приватизація квартири безоплатно без доплати за квадратні метри?

Задача 2

Громадянина В. на сім'ю з чотирьох осіб була надана службова квартира загальною площею 100 кв. м, в якій він прожив 15 років. У зв'язку із припиненням трудових відносин йому була запропонована для відселення двокімнатна квартира жилою площею 61,5 кв. м.

Відмовляючись від її одержання, В. зазначав, що службова квартира, яку він займає, складається з трьох кімнат жилою площею 100 кв. м, тому не менше такої кількості кімнат та жилої площі повинно бути надано для відселення у нове жиле приміщення. Крім того, він не бажає відселитися, а має намір приватизувати цю службову квартиру.

Чи мають право відселити зі службової квартири В.? Чи обґрунтовані вимоги В.?

Задача 3

Громадянин Т. пред'явила позов до громадянина М. про визнання його таким, що втратив право на користування жилим приміщенням у квартирі, і виселення. Позивачка зазначала, що в березні 2015 р. вона розірвала шлюб із відповідачем і він фактично з того часу в квартирі не проживає. Посилаючись на відсутність відповідача у спірній квартирі понад шість місяців без поважних причин, позивачка просила задовольнити її вимоги на підставі ст.ст. 71, 116 ЖК України.

Відповідач заперечив на позов тим, що він немає змоги проживати в квартирі, бо позивачка створює йому перешкоди у користуванні житлом. Крім того, він не хоче травмувати неповнолітню дитину, бо його появи в квартирі супроводжувалися сварками з позивачкою. Іншого постійного житла у відповідача немає. На момент подання позову він проживає в орендованій квартирі.

В яких випадках допускається виселення громадян із жилого приміщення державного житлового фонду? Чи втратив право на користування жилим приміщенням державного житлового фонду відповідач? Які дані необхідно брати до уваги, що підтверджують обрання стороною іншого постійного місця проживання? Яке рішення має винести суд?

Задача 4

Громадянка А. із сім'єю із чотирьох осіб 12 років проживала в будинку державного житлового фонду, що підлягав знесенню, і займала квартиру жилою площею 37 кв. м. Для відселення їй була надана ізольована окрема квартира загальною площею 50 кв. м. Громадянка А. із сім'єю відмовилася відселитися, мотивуючи тим, що житлова площа квартири не відповідає встановленим нормам. У зв'язку з відмовою відселитися житловий орган подав позов про примусове виселення.

Чи правомірними є доводи громадянки А.? Яким має бути рішення суду?

Задача 5

Громадянин І. із сім'єю із чотирьох осіб перебував на обліку громадян, що потребують поліпшення житлових умов під першим номером, а сім'я В., яка складається з п'яти осіб, також перебувала на обліку, але під четвертим номером. При розподілі жилої площі ордер на квартиру було видано В. як такому, що більше потребує поліпшення житлових умов і є учасником АТО.

І. подав позов про визнання виданого В. ордера недійсним і виселення, вважаючи, що виданий він з порушенням статті 43 ЖК України про черговість надання громадянам жилих приміщень.

І. обґрунтував свої позовні вимоги тим, що він із сім'єю зовсім не має житла, проживає тривалий час у орендованому житлі, а В. проживає в своїй однокімнатній квартирі, тому з урахуванням цих обставин квартира надана йому необґрунтовано.

В. апелював до того, що він хоч і має свою однокімнатну квартиру, але є учасником АТО, що дає йому право отримати житло першочергово.

Сформулюйте правові питання щодо ситуації.

Яким має бути рішення суду?

Завдання 1.

1. Складіть перелік документів, які потрібно подати до державного органу влади для визнання особи такою, що потребує покращення житлових умов.

Завдання 2.

2. Проведіть порівняльно-правовий аналіз норм, які регулюють захист житлових прав громадян в Україні та в трьох зарубіжних державах (за власним вибором).

Завдання 3.

3. Проаналізуйте рішення Європейського суду з прав людини (не менше 3-х), в яких відображені питання забезпечення житлових прав, і підготуйте правові позиції у цьому контексті.

Тема 9. Практика тлумачення та застосування норм приватного права, що регулюють відносини у сфері сімейного права

Навчальний час – 4 год.

Завдання до практичного заняття:**Задача 1**

Громадянин Д. з вересня 2015 року не виплачував аліменти на дитину, які були встановлені за домовленістю між батьками. У квітні 2017 року до нього колишньою дружиною був пред'явлений позов про стягнення аліментів. Але в суді громадянин Д. проти позову заперечував, посилаючись на те, що весь цей час він лікувався за кордоном і ці гроші йому були занадто потрібні.

Чи присудить суд сплачувати аліменти? Якщо так, то з якого моменту?

Задача 2

Громадянин К. просив звільнити його від обов'язку сплачувати аліменти на утримання доньки від першого шлюбу, бо доньці К. 17 років, вона навчається на 1 курсі Педагогічного університету й отримує стипендію. Крім того, вона нещодавно вийшла заміж за працівника митниці, який отримує достатню зарплатню. Громадянин К. ще повинен утримувати непрацездатну дружину і 75-річну тещу, а його заробіток дорівнює лише 3 723 грн на місяць.

Яке рішення повинен винести суд?

Задача 3

Подружжя С. при розлученні уклали договір про припинення права їхньої дитини, що проживала з матір'ю, на аліменти у зв'язку з передачею в її власність нерухомого майна. Через 2 роки після розлучення мати дитини була змушена понести значні витрати для оплати операції, що була негайно необхідна дитині. Після цього вона звернулася до чоловіка з проханням компенсувати ці витрати. Батько дитини заперечував проти сплати аліментів на підставі того, що, на його думку, він уже виконав свій обов'язок з утримання дитини, передавши їй нерухомість досить великої вартості.

Яке має винести рішення суд?

Чи зміниться вирішення задачі, якщо у договорі про припинення права на аліменти буде прямо вказано, що батько звільняється від обов'язку брати участь у додаткових витратах на дитину?

Задача 4

Рішенням суду було встановлено обов'язок громадянина Ф. сплачувати аліменти в твердій сумі у розмірі 1 000 грн на місяць. Упродовж п'яти місяців він без поважних причин не виплачував аліменти. Одержувач аліментів бажає отримати з нього не тільки несплачені аліменти, а й пеню.

Яким чином необхідно діяти для того, щоб отримати аліменти та пеню? Обрахуйте розмір пені.

Задача 5

Громадянка З. звернулася до суду з позовом щодо стягнення аліментів з її батька у розмірі 1/4 його заробітної плати щомісячно. В обґрунтування позову вона посилалась на те, що їй виповнилось 18 років і тому стягнення аліментів за рішенням суду автоматично припинилось; між тим за рішенням медико-санітарної експертизи вона визнана інвалідом 2 групи і їй призначена пенсія в сумі 1 700 грн, яка не забезпечує можливості нормального існування. Відповідач позову не визнав і заявив, що у нього зарплата невелика і він добросовісно сплачував аліменти до досягнення донькою 18 років. Суд виніс рішення стягнути з батька на користь його повнолітньої доньки аліменти в розмірі 1 000 грн щомісячно.

На яких підставах суд виніс таке рішення? Чому стягнення аліментів визначене судом у твердій грошовій сумі, а не в частковому співвідношенні до заробітку відповідача, як просила позивачка? Як довго стягуватимуться аліменти з батька на повнолітню доньку?

Задача 6

Громадяни Свірідови перебували в шлюбі 15 років, але дітей не мали через хворобу дружини. У лікарні їм порадили імплантувати запліднену клітину в організм іншої жінки, яка б змогла виносити дитину та народити її для Свірідових. Подружжя погодилося, але після народження немовля жінка, яка його народила, стала наполягати, щоб її визнали матір'ю дитини, а Свірідова - батьком.

Як вирішити цю справу?

Задача 7

Громадянка Г. назвала себе матір'ю дівчинки, народженою її неповнолітньою сестрою, і була записана як мати в свідоцтві про народження. Через п'ять років вона звернулася до відділу РАЦС щодо виправлення актового запису в свідоцтві про народження дівчинки, оскільки уклала шлюб, має своїх дітей і не бажає вважатися матір'ю дитини, якої не народжувала.

Чи має право відділ РАЦС виправити актовий запис про народження за проханням гр. Г.? Який порядок оспорювання цього акта цивільного стану?

Задача 8

Громадянин К. одружився з громадянкою М., а через два роки у них народилася донька. Ще через рік гр. К. потрапив до лікарні, де після загального обстеження було встановлено, що він не може мати дітей. Після розмови з дружиною з'ясувалося, що донька народилася внаслідок застосування ДРТ.

Чи може гр. К. відмовитися від батьківства?

Задача 9

У ст. 51 Конституції України зазначається, що «шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права й обов'язки у шлюбі та сім'ї». У ст. 9 Конституції України вказано, що «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України». Ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» 2004 р. передбачає: «Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору». Чи означає це, що в Україні діє примат міжнародного права, але крім Конституції

України? Обґрунтуйте власну думку щодо доцільності запровадження змін у національне законодавство України з метою унормування стосунків одностатевих пар?

Задача 10

Обґрунтуйте власну думку на доцільність розробки законопроекту про легалізацію в Україні зареєстрованого цивільного партнерства для різностатевих і одностатевих пар з урахуванням майнових і немайнових прав, зокрема володіння й успадкування майна, утримання одного партнера іншим у разі непрацездатності, конституційного права не свідчити проти свого партнера.

5. Завдання для самостійної роботи

5.1. Підготовка рефератів

Загальні методичні поради

Реферат (доповідь) оформлюється у вигляді письмової роботи в обсязі 5-7 сторінок. Представляється на папері та електронному носії.

Приблизна тематика рефератів, доповідей (відповідно до структури навчальної дисципліни):

1. Шляхи боротьби із порушенням житлових прав громадян.
2. Співвідношення цивільної правоздатності і суб'єктивних цивільних прав.
3. Фізична особа як суб'єкт підприємницької діяльності.
4. Державна реєстрація юридичної особи та її правове значення.
5. Види юридичних осіб: співвідношення Цивільного і Господарського кодексів України.
6. Особливості правового статусу держави як суб'єкта приватноправових (цивільно-правових) відносин.
7. Територіальні громади сіл, селищ, міст як учасники приватних (цивільних) відносин.
8. Іноземні держави як учасники приватних (цивільних) відносин.
9. Співвідношення *jus naturale* (природного права), *jus gentium* (права народів) та *jus civile* (права цивільного) у Стародавньому Римі.
10. Приватне право як концепт: пошук парадигми.
11. Роль судової практики в удосконаленні, тлумаченні та застосуванні приватного (цивільного) законодавства.
12. Роль звичаїв ділового обороту в регулюванні приватних (цивільних) правовідносин.
13. Єдність (відповідність) волі і волевиявлення сторін правочину.
14. Співвідношення понять «охорона» та «захист» прав суб'єктів приватноправових відносин.
15. Правові підстави захисту цивільних прав та інтересів у договірних відносинах.
16. Власність і право власності: співвідношення.
17. Відмінні та спільні риси інституту шлюбу і цивільного партнерства.
18. Правове регулювання сурогатного материнства в Україні.
19. Співвідношення спадкового договору та договору довічного утримання.
20. Особливості спадкування майна особами одна після одної, які проживають у фактичному шлюбі

5.2. Орієнтовні тестові завдання для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу

Загальні методичні поради

Тестові завдання виконуються шляхом надання лише однієї правильної відповіді на запропоноване питання. Декілька правильних відповідей на питання не допускається.

1. Цивільне право як галузь права – це:

- a) система знань;
- b) частина науки про право;
- c) сукупність категорій та суджень;
- d) система правових норм.

2. Цивільне право як наука – це:

- a) сукупність правових норм;
- b) система знань, ідей, теорій, концепцій та доктрин про закономірності становлення і розвитку цивільно-правових явищ;
- c) сукупність суспільних відносин;
- d) сукупність засобів та прийомів впливу.

3. Що є предметом цивільного права?

- a) особисті немайнові відносини;
- b) майнові відносини;
- c) товарно-грошові відносини;
- d) майнові та особисті немайнові відносини.

4. Хто є учасниками цивільних відносин?

- a) фізичні та юридичні особи;
- b) фізичні, юридичні особи та держава;
- c) фізичні, юридичні особи, держава та територіальні громади;
- d) фізичні, юридичні особи, держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права.

5. Методом правового регулювання в цивільному праві є:

- a) метод цивільно-правового регулювання;
- b) метод примусу;
- c) імперативний метод;
- d) метод заборони.

6. Що означає "автономія волі сторін" як ознака методу цивільно-правового регулювання?

- a) право сторін визначати характер власних взаємовідносин у межах, встановлених законом;
- b) можливість самостійно і вільно проявляти та формувати свою волю;
- c) можливість мати рівні суб'єктивні права та юридичні обов'язки;
- d) властивість суб'єкта відносин нести цивільно-правову відповідальність.

7. Чи мають право сторони відступити від положень актів цивільного законодавства і врегулювати свої відносини на власний розсуд?

- a) ні, не мають права;
- b) так, мають право;
- c) так, за винятком укладення односторонніх договорів;
- d) так, окрім випадків, якщо в цих актах прямо вказано про це, або якщо обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства випливає з їх змісту або із суті відносин між сторонами.

8. Договір про спільну діяльність може бути:

- a)) консенсуальним, безвідплатним, двостороннім або багатостороннім;

- b) реальним, безвідплатним, взаємним;
- c) реальним, відплатним, одностороннім;
- d) консенсуальним, безвідплатним, взаємним.

9. Що таке обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання?

a) діяльність суб'єктів господарювання, об'єднань, яка полягає в тому, що суб'єктам господарювання, об'єднанням забороняється схилити інших суб'єктів господарювання до вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції чи сприяти вчиненню таких порушень, а також примушувати інших суб'єктів господарювання.

b) стан товарного ринку при якому задоволення попиту є більш ефективним за відсутності конкуренції в наслідок технологічних особливостей виробництва;

c) самостійна ініціативна система, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання з метою досягнення економічних і соціальних результатів з метою отримання прибутку.

6. Індивідуальні завдання

Відповідно до плану освітнього процесу із навчальної дисципліни «Приватне право: практика тлумачення і застосування» передбачено написання та захист курсових робіт.

Загальні методичні рекомендації:

Курсові роботи виконуються згідно з вимогами, встановленими відповідно до Положення про курсову роботу в Національній академії внутрішніх справ, затвердженого Рішенням Вченої ради НАВС від 24.02.2021 року Протокол № 5/13-5.

Порядок закріплення тем курсових робіт та методичні рекомендації щодо їх виконання здобувачі вищої освіти отримують безпосередньо у науково-педагогічних працівників кафедри, які забезпечують проведення семінарських та практичних занять у відповідній навчальній групі.

Приблизна тематика курсових робіт

1. Договори роздрібної купівлі-продажу з окремими нетиповими умовами.
2. Правове регулювання купівлі-продажу іноземної валюти.
3. Договір аукціонного продажу.
4. Договір поставки товару для державних потреб: нормативно-правове регулювання, характеристика, особливості суб'єктного складу.
5. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу: нормативно-правове регулювання, характеристика.
6. Розірвання договору дарування на вимогу дарувальника, як одна із особливостей договору дарування.
7. Правове регулювання благодійної діяльності.
8. Договір короткострокового найму житла.
9. Договір прокату як різновидність договору найму, його особливості.
10. Договір оренди (найму) земельної ділянки: нормативно-правове регулювання, характеристика.
11. Договір лізингу: основні відмінності, за якими відмежовують договір лізингу від інших видів орендних договорів.
12. Договір позички: порівняльна характеристика з договором позики.
13. Спеціальні види договорів підряду, їх характеристика.
14. Договір перевезення вантажу залізничним транспортом: нормативно-правове регулювання, характеристика.

15. Договір перевезення пасажирів залізничним транспортом: нормативно-правове регулювання, характеристика.
16. Договір майнового страхування : нормативно-правове регулювання, характеристика.
17. Договір особистого страхування: нормативно-правове регулювання, характеристика.
18. Договір страхування цивільно-правової відповідальності: нормативно-правове регулювання, характеристика.
19. Порівняльна характеристика договору доручення та договору комісії.
20. Договір про надання медичних послуг.
21. Договір про надання туристичних послуг.
22. Договір про надання освітніх послуг.
23. Порівняльна характеристика договору банківського вкладу і договору зберігання в банківській скриньці.
24. Умови та порядок додержання нотаріальної форми договорів у цивільному праві.
25. Ліцензійні договори на використання об'єктів промислової власності.
26. Авторський договір.
27. Порівняльно-правова характеристика спадкового договору, заповіту і договору довічного утримання.
28. Особливості відповідальності за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки.
29. Обставини, що звільняють від відповідальності за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки.
30. Умови відповідальності за шкоду, завдану життю та здоров'ю фізичної особи.
31. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я.
32. Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого.
33. Особливості відповідальності малолітніх та неповнолітніх осіб у деліктних зобов'язаннях.
34. Зобов'язання, що виникають із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.
35. Зобов'язання, що виникають із публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу.
36. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.
37. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист.
38. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.
39. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
40. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом місцевого самоврядування або їх посадовими особами.
41. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.
42. Порядок поновлення службових, пенсійних, житлових, інших особистих і майнових прав громадянина в разі завдання йому шкоди правоохоронними органами.
43. Відшкодування моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.
44. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною особою та особою, цивільна дієздатність якої обмежена.
45. Відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи.

46. Правовий інститут компенсації моральної шкоди та сфера його дії.
47. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
48. Особливості відшкодування додаткових витрат в разі завдання шкоди каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я.
49. Тлумачення заповіту судом як спеціального способу захисту прав спадкоємців.
50. Актуальні питання правового регулювання спадкування за заповітом.
51. Актуальні проблеми спадкування за законом.
52. Проблеми спадкових правовідносин у міжнародному приватному праві.
53. Еволюція спадкового права України (історико-правовий аспект).
54. Правочини у сфері спадкового права.
55. Цивільно-правові способи захисту спадкових прав.
56. Правовий статус суб'єкта спадкових правовідносин.
57. Спадкування майнових та особистих немайнових прав автора.
58. Спадковий договір як інститут спадкового права України.
59. Актуальні питання секретного заповіту.
60. Здійснення, охорона та захист суб'єктивних спадкових прав.
61. Право розпорядження майном у спадкових правовідносинах.
62. Сучасні аспекти спадкування фактичного подружжя за законом.
63. Актуальні питання охорони спадкового майна виконавцем заповіту.
64. Актуальні питання нотаріальної діяльності з оформлення спадкових прав.
65. Суб'єкти спадкових правовідносин: проблеми теорії та практики.
66. Актуальні проблеми переходу права власності у разі визнання судом спадщини відумерлою.
67. Банківський вклад як об'єкт спадкових прав.
68. Колізійне регулювання спадкових відносин, ускладнених іноземним елементом.
69. Актуальні проблеми сурогатного материнства в Україні.
70. Поняття сім'ї в теорії сімейного права та законодавства України і країн Європейського Союзу.
71. Актуальні проблеми уніфікації сімейного законодавства України та країн Європейського Союзу.
72. Шлюбний договір у механізмі приватно-правового регулювання сімейних відносин.
73. Актуальні проблеми здійснення та захисту майнових та особистих немайнових прав батьків і дітей.
74. Міжнародно-правовий захист сімейних прав та інтересів дитини.
75. Актуальні проблеми обмеження сімейних прав осіб, засуджених до позбавлення волі.
76. Принципи сімейного права.
77. Сучасні аспекти реалізації права на шлюб у міжнародному приватному праві.
78. Захист сімейних прав та інтересів у порядку цивільного судочинства.
79. Актуальні проблеми правового забезпечення таємниці усиновлення.
80. Актуальні питання встановлення та припинення режиму окремого проживання подружжя в порядку окремого провадження.
81. Актуальні проблеми охорони та захисту репродуктивних прав подружжя.
82. Актуальні проблеми відповідальності у сімейному праві.
83. Сучасні аспекти судового захисту прав та інтересів дитини.
84. Актуальні проблеми реформування сімейного законодавства України в контексті євроінтеграційних процесів.
85. Актуальні проблеми правового регулювання фактичних шлюбних відносин в Україні.
86. Правове регулювання посередництва у сфері зайнятості.
87. Безробітний: правовий статус за національним законодавством.

88. Правове регулювання нестандартних форм зайнятості.
89. Фізична особа як суб'єкт трудових правовідносин.
90. Фізична особа-підприємець у правовідносинах, пов'язаних із найманою працею.
91. Порівняльна характеристика трудового договору та суміжних цивільно-правових договорів, пов'язаних з працею.
92. Правовий статус працівника за законодавством України.
93. Особливості договірної регулювання праці сезонних працівників.
94. Тимчасові працівники: правовий статус у правовідносинах, пов'язаних із найманою працею.
95. Трудовий контракт та особливості його укладення.
96. Трудовий договір з працівниками, що приймаються на роботу за конкурсом.
97. Особи з інвалідністю як суб'єкти трудових правовідносин: особливості правового статусу.
98. Правовий статус неповнолітніх найманих працівників.
99. Органи державної влади у правовідносинах, пов'язаних із найманою працею.
100. Розвиток договірної регулювання правовідносин, пов'язаних з працею: нормативно-правовий аспект.

7. Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються наступні методи навчання:

- 1) Інтерактивні методи: відповіді на запитання і опитування думок студентів у форматі полілогу або групової бесіди; аналіз історій і ситуацій; дискусії, дебати, полеміки; мозковий штурм; відпрацювання навичок; ігрове перевтілення.
- 2) Активні методи: моделювання професійної діяльності; навчання інших; метод активних ігор.
- 3) Інноваційні методи: компетентнісний (відповідно до ОПП ЗВО); інтегровані методи навчання (безпосередньо такі - заняття-ділова зустріч, заняття-навчальна конференція, заняття-інсценування); проектно-дослідницький метод; робота з інформацією (відеоогляд, сторітелінг - за конкретно заданим напрямком).
- 4) Практичні методи: практичні роботи; вправи; творчі роботи.
- 5) Методи дистанційного навчання: відеоконференції в форматі лекцій або семінарів (зв'язок студентів з викладачем забезпечують різноманітні сучасні платформи, такі як: Zoom, Moodle); онлайн дискусії; індивідуальне і групове консультування (викладач дає додаткові роз'яснення щодо виконання завдань через чати та e-mail-надсилання); віддалені практикуми і тестування; відеозаписи лекцій; вікторини, бліц-опитування, квізи.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролю, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;

- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

8.1. Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських, практичних та консультаціях, результати самостійної роботи осіб, що навчаються) рекомендується проводити за критеріями:

Завдання, задачі, роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру;
- 60% - завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

8.2. Ситуаційні справи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (% від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;
- 60% - завдання виконано повністю і вчасно, висновки містять окремі недоліки, судження особи, що навчається не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте висновки містять окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;
- 100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

8.3. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

8.3.1. Нормативне підґрунтя встановлення рейтингу компетентності здобувачів

Нормативним підґрунтям встановлення рейтингу компетентності є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до статті 50 Закону України «Про вищу освіту» формами організації освітнього процесу є: 1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

Розподіл балів, з яких формується рейтинг компетентності здобувача, відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

8.3.2. Рейтинг компетентності здобувачів з навчальної дисципліни

Рейтинг компетентності з навчальної дисципліни, що забезпечуються кафедрою включає *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) та *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи). Що відповідає пропорції за 100-бальною шкалою.

Якщо здобувач виявляє бажання займатися науковою роботою то йому додатково до підсумкового рейтингу компетентності з дисципліни можуть бути зараховані *бали наукової роботи*. У разі зарахування додаткових балів за результатами наукової роботи загальний

рейтинг компетентності здобувача з навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів³.

Якщо сумарний рейтинг компетентності здобувача складає менше 60 балів він вважається таким, що має академічну заборгованість.

8.3.3. Рейтинг з навчальної роботи здобувача

Відповідно до структури навчального плану навчальна робота складається з *аудиторної роботи* (лекційні, семінарські, практичні заняття) і *самостійної роботи*.

Оцінювання компетентності з навчальної роботи здобувача з дисципліни здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5 (табл. 1).

Таблиця 1

Накопичення балів з тем за усі види робіт											Підсумковий контроль - екзамен	Підсумкова кількість балів	
<i>Max 60%</i>											<i>Max 40%</i>	<i>Max 100%</i>	
Тема 1.	Тема 2.	Тема 3.	Тема 4.	Тема 5.	Тема 6.	Тема 7.	Тема 8.	Тема 9.	Тема 10.	Тема 11.	Самостійна робота	Екзамен	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

Важливо пам'ятати, що бали це не число, що отримуються в результаті вимірювань і обчислень, а приписане оціночне судження. Виставляючи бали, науково-педагогічний працівник має їх обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика оцінювання рівня компетентності здобувача

Бали	Критерій оцінювання компетентності
2⁴	Незадовільний рівень компетентності. У здобувача відсутні знання навчального матеріалу або він відмовляється відповідати на запитання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Здобувач має <i>фрагментарні знання</i> , що базуються на попередньому досвіді. Не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст. Не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
3	Достатній рівень компетентності. Здобувач має <i>базові знання</i> з навчальної дисципліни. Формулює юридичні поняття, класифікаційні критерії, але допускає інтерпретаційні помилки. Може виокремити ознаки явища та їх охарактеризувати (риси, властивості, аспекти). Відповідь надається за одним джерелом навчальної літератури. При відтворенні знань застосовує репродуктивний тип мислення, відсутнє системне викладення навчального матеріалу. Не вмєє доказово

³Тобто даний рейтинг є додатковим і у разі перевищення 100 бальної шкали зменшується на ту кількість балів які її перевищують. Наприклад, *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) – 55 балів, *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи) – 35 балів, *рейтингові бали за наукову роботу* – 20 балів, сума 55+35+20=110, *загальний рейтинг компетентності здобувача вищої освіти* - 100 балів.

⁴Здобувачу слід пам'ятати, що отримання зазначеного балу негативно впливає на загальний рейтинг компетентності і може привести до академічної заборгованості.

	обґрунтовувати свої судження, допускає неточності при використанні знань для вирішення практичних завдань.
4	Добрий рівень компетентності. Здобувач має <i>грунтовні знання</i> навчального матеріалу, але під час відповіді допускає незначні помилки. Володіє категоріально-понятійним апаратом та здатен використовувати знання для вирішення практичних завдань. Може охарактеризувати склад (зміст) явища (або внутрішню побудову явища) та його елементів. Може обґрунтувати призначення явища, яке конкретизується у його функціях (напрямках впливу на інші явища). Може навести подібність та відмінність з іншими спорідненими та протилежними явищами. Відповідь надається за декількома джерелами навчальної літератури, з посиланням на нормативно-правові акти та наведенням прикладів. При відтворенні знань застосовує продуктивний тип мислення.
5	Відмінний рівень компетентності. Здобувач має <i>системні знання</i> глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується, володіє категоріально-понятійним апаратом, вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Може навести особливості інтерпретації правових явищ в різних теоріях, загальне та відмінне в різних позиціях вчених, як в національному так і в міжнародному та європейському праві (в межах часу, предмету, простору). Здатен обґрунтувати перспективи розвитку правових явищ в Україні. Відповідь надається на основі знань державних програм, концепцій, проектів нормативно-правових актів, а також наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених. Даний рівень компетентності передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення. При відтворенні знань застосовує евристичний тип мислення.

Рейтинг компетентності з навчальної роботи здобувача з дисципліни, визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу здобувача, отриманого на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни та помноженого на коефіцієнт K_1 ($K_1=60:5=12$) з округленням результату до цілого числа.

Середній бал здобувача визначається шляхом додавання усіх балів отриманих на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни, поділених на кількість відповідей здобувача з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)⁵. При визначенні середнього балу здобувача необхідною умовою його зарахування є те, що відповідні бали мають бути отримані здобувачем не менше як на 50% занять з навчальної роботи. У разі не виконання зазначеної умови або коли середньоарифметичний бал здобувача менший 2,5 здобувач вважається таким, що має академічну заборгованість яку зобов'язаний ліквідувати шляхом відпрацювання тем програми навчальної дисципліни з яких не має відповідних балів.

⁵Наприклад, з дисципліни навчальним планом передбачено 5 семінарських та практичних занять. Для того щоб не мати академічної заборгованості здобувач має відповідати більше ніж на 50% занять тобто на 3 парах. Отже, виконуючи зазначену вимогу він працював на першому занятті і отримав 3 бали, на другому занятті він не підготувався і отримав 2 бали (які в подальшому пересклав на 4), на третьому занятті здобувач був відсутній з поважної причини, отримав «Н», яку в подальшому пересклав на 3 бали, на останньому – 4 бали. Середньоарифметичний бал складає загальна сума балів поділена на кількість оцінок $(3+2+4+3+4):5=3,2$. Відповідно рейтинг компетентності з навчальної роботи здобувача буде $3,2 \times 12 = 38,4 \approx 38$.

8.3.4. Рейтинг з підсумкового контролю здобувачів

Відповідно до навчального плану *підсумковий* контроль із навчальної дисципліни «Приватне право: практика тлумачення і застосування», що забезпечуються кафедрою передбачений у формі екзамену (для денної та заочної форм навчання).

Підсумковий контроль із перевірки компетентності з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою складається письмово або усно за білетами підсумкового контролю, які пропонуються здобувачу. Максимальна кількість балів з підсумкового контролю здобувачів становить 40 балів.

Кількість білетів підсумкового контролю має перевищувати кількість здобувачів у навчальній групі не менше ніж на 5 одиниць. Кількість питань в білеті підсумкового контролю з навчальних дисциплін визначається кафедрою з урахуванням специфіки дисципліни⁶.

Оцінювання компетентності здобувача під час підсумкового контролю здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне питання. Виставляючи рівень компетентності, науково-педагогічний працівник має його обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 2).

Рейтинг компетентності з підсумкового контролю здобувача визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу здобувача отриманого за кожне питання білету підсумкового контролю помножене на коефіцієнт K_2 ($K_2=40:5=8$) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал здобувача з підсумкового контролю визначається шляхом додавання усіх балів отриманих за кожне питання білету підсумкового контролю поділений на кількість питань білету з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)⁷.

8.3.5. Рейтинг наукової роботи здобувача

За результатами семестрової наукової роботи здобувача його рейтинг компетентності з дисципліни може бути підвищений з урахуванням рівнів результативності такої роботи.

Рейтингові бали за наукову роботу здобувачів нараховуються з урахуванням рівнів результативності цієї роботи. Відповідні значення рівнів та додаткові бали визначаються згідно з таблицею (табл. 3).

Таблиця 3

Характеристика оцінювання рівня творчих досягнень здобувача

Результати творчої роботи здобувача	Рівень результативності та додаткові бали
Стаття у факультетському (інститутському) збірнику, призове місце на конкурсі наукових робіт здобувачів (здобувачів, студентів) факультету (інституту), приз за експонат на виставці здобувачських (студентських) робіт, доповідь на факультетській (інститутській) науковій конференції та ін.	I рівень, факультетський (інститутський) – 5 балів
Гі ж досягнення на заходах академічного рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, академічний – 10 балів

⁶Наприклад, два теоретичних питання, одне практичне, одне питання з переліку питань що виноситься на самостійну роботу.

⁷Наприклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів, за четверте 2 бали. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5+2):4) \times 8 = 28$. Або інший приклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5):3) \times 8 = 32$. Або ще приклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 4 бали, за друге 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((4+5):2) \times 8 = 36$.

Результати творчої роботи здобувача	Рівень результативності та додаткові бали
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН, МВС декілька досягнень II рівня, участь у республіканських виставках, національних олімпіадах, отримання державного патенту, заявка на закордонне патентування.	III рівень, міністерський, міжвузівський – 15 балів
Статті в міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних олімпіадах, конкурсах та виставках, отримання закордонного патенту.	IV рівень, міжнародний – 20 балів

8.3.6. Фіксація результатів компетентності здобувача

Для занесення результатів компетентності здобувача у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача використовується таблиця співвідношення між рейтингом здобувача та ECTS оцінками (табл. 4).

Таблиця 4

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

9.1. Під час проведення занять в очному (offline) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:

інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери, планшети, інтерактивна дошка.

9.2. Під час проведення занять в змішаний (blended) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:

доступ до дистанційних навчальних курсів дисциплін на офіційному вебпорталі НАВС через мережу Інтернет.

9.3 Під час проведення занять без очної складової в дистанційному режимі (online) за вибором викладача використовується:

програмне забезпечення через мережу Інтернет.

10. Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Перелік контрольних питань формується відповідно до структури програми навчальної дисципліни і містить наступні питання:

1. Поняття приватного права. Його відмінні ознаки від публічного права.
2. Предмет, метод та система приватного права.
3. Поняття, види і структура норм приватного права та їх дія в часі, просторі, за колом осіб.
4. Особливості регулювання приватних правовідносин в Україні.
5. Проблеми та перспективи правозастосування у сфері приватних правовідносин.
6. Джерела приватного права.
7. Поняття принципів приватного права та їх значення.
8. Поняття та правовий аналіз цивільних особистих немайнових правовідносин, їх сфера та межі регулювання.
9. Передумови виникнення цивільних особистих немайнових правовідносин.
10. Елементи цивільних особистих немайнових правовідносин.
11. Практика правозастосування у сфері регулювання приватних правовідносин даного виду.
12. Суб'єкти цивільного права та учасники цивільних правовідносин.
13. Фізична особа - суб'єкт цивільних відносин. Правосуб'єктність фізичної особи.
14. Цивільна дієздатність фізичних осіб, зміст та її види.
15. Проблема індивідуалізації фізичної особи.
16. Фізична особа-підприємець. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності.
17. Ознаки юридичної особи. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи.
18. Юридичні особи приватного права та юридичні особи публічного права.
19. Установчі документи юридичної особи.
20. Публічно-правові утворення як учасники цивільних відносин.
21. Держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади як учасники цивільних правовідносин. Цивільна правосуб'єктність держави.
22. Поняття та правовий аналіз правовідносин власності, їх сфера та межі регулювання.
23. Передумови виникнення правовідносин власності, їх види.
24. Елементи правовідносин власності.
25. Специфіка тлумачення ключових позицій приватного права у сфері правовідносин власності.
26. Практика правозастосування у сфері регулювання приватних правовідносин даного виду.
27. Поняття та правовий аналіз спадкових правовідносин, їх сфера та межі регулювання.
28. Передумови виникнення спадкових правовідносин, їх види.
29. Елементи спадкових правовідносин.
30. Специфіка тлумачення ключових позицій приватного права у сфері спадкових правовідносин.
31. Практика правозастосування у сфері регулювання приватних правовідносин даного виду.
32. Поняття та правовий аналіз зобов'язальних правовідносин, їх сфера та межі регулювання.
33. Передумови виникнення зобов'язальних правовідносин, їх види.
34. Елементи зобов'язальних правовідносин.
35. Специфіка тлумачення ключових позицій приватного права у сфері зобов'язальних правовідносин.

36. Практика правозастосування у сфері регулювання приватних правовідносин даного виду.
37. Правове регулювання зобов'язання з публічної обіцянки винагороди: поняття і види.
38. Умови виникнення зобов'язання із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу, його суб'єкти. Зміст завдання, строк (термін) його виконання.
39. Права та обов'язки суб'єктів зобов'язання із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.
40. Підстави припинення зобов'язань із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.
41. Правове регулювання зобов'язання, що виникають з публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу: поняття, суб'єкти, предмет.
42. Правове регулювання зобов'язань із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
43. Порядок та підстави відшкодування витрат, понесених особою у зв'язку із вчиненням нею дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
44. Правове регулювання зобов'язань, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.
45. Особливості зобов'язань, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи: умови виникнення, сторони.
46. Правове регулювання зобов'язань із створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
47. Поняття, підстави виникнення, сторони і зміст зобов'язань із створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
48. Права й обов'язки сторін зобов'язань із створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
49. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
50. Правове регулювання зобов'язань із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.
51. Види зобов'язань із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.
52. Суб'єктний склад, предмет, умови виникнення та зміст зобов'язань із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.
53. Сучасні наукові підходи до проблем єдності та диференціації правового регулювання трудових відносин.
54. Об'єктивні та суб'єктивні чинники регулювання особливостей праці окремих категорій працівників.
55. Визначення найманого працівника за трудовим законодавством України.
56. Особливості правового регулювання найманих працівників (залежна праця), працівників подібних до найманих (залежна праця з виконанням особливих державних функцій).
57. Поняття колективних відносин в сфері забезпечення правового регулювання трудових відносин.
58. Соціально-управлінські та соціально-партнерські відносин в процесі реалізації норм трудового права.
59. Поняття та правовий аналіз житлових правовідносин, їх сфера та межі регулювання.
60. Передумови виникнення житлових правовідносин, їх види.
61. Елементи житлових правовідносин.
62. Специфіка тлумачення ключових позицій приватного права у сфері житлових правовідносин.

63. Практика правозастосування у сфері регулювання приватних правовідносин даного виду.
64. Проблема визначення місця сімейного права в системі права.
65. Сімейне право та норми моралі.
66. Сім'я як об'єкт правової охорони. Поняття «члена сім'ї» у законодавстві.
67. Підстави створення сім'ї.
68. Шлюб як підстава створення сім'ї.
69. Проживання жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, як підстава створення сім'ї (фактичні шлюбні відносини).
70. Проблемні питання застосування сімейно-правових норм (оціночні поняття у сімейному праві, аналогія закону у сімейному праві, застосування до регулювання сімейних відносин Цивільного кодексу України тощо).

11. Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.07.2023)
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 01.07.2023)
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 01.07.2023)
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 01.07.2023)
5. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 № 176/95-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
6. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
7. Сімейний кодекс України: Закон від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14.#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
8. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855> (дата звернення: 01.07.2023)
9. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
10. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
11. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 № 543/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
12. Про внутрішній водний транспорт: Закон України від 03.12.2020 № 1054-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1054-20#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
13. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
14. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV (в редакції Закону від 26.11.2015 № 834-VIII) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
15. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV (в редакції Закону від

26.11.2015 № 835-VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

16. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534> (дата звернення: 01.07.2023)

17. Про залізничний транспорт: Закон України від 04.07.1996 № 273/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

18. Про заставу: Закон України від 02.10.1992 № № 2654-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

19. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 (в редакції Закону від 01.12.2005 № 3161-IV). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

20. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 № 898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

21. Про мультимодальні перевезення: Закон України від 17.11.2021 № 1887-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1887-20#n209> (дата звернення: 01.07.2023)

22. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019 № 157-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#n77> (дата звернення: 01.07.2023)

23. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV (в редакції Закону від 02.10.2003 № 1211-IV). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

24. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 в редакції Закону від 01.06.2000. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

25. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

26. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину неправопосередніми діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 № 266/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

27. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України від 12.07.2018 № 2505-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

28. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 16.06.1999 № 752-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

29. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII (в редакції Закону від 19.09.2019 № 114-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#n608> (дата звернення: 01.07.2023)

30. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

31. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

32. Про товарні біржі: Закон України від 10.12.1991 № 1956-XII (в редакції Закону від 01.06.2020 № 738-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

33. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

34. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 № 1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
35. Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення: Закон України від 13.12.2001 № 2893-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2893-14#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
36. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 № 5007-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
37. Питання медико-соціальної експертизи: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 № 1317. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1317-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
38. Положення про застосування Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду»: затверджено наказом Міністерства юстиції, Генеральної прокуратури та Міністерства фінансів України від 04.03.1996 № 6/5/3/41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0106-96#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
39. Порядок та критерії встановлення медико-соціальними експертними комісіями ступеня стійкої втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язане з виконанням трудових обов'язків: Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05.06.2012 № 420. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1387-12#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
40. Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту: затверджено постановою КМ України в редакції від 29.01.2003 № 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
41. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1756. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
42. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
43. Про затвердження Порядку накладення стягнень за порушення законодавства про захист прав споживачів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1177. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1177-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
44. Про реалізацію окремих положень Закону України «Про захист прав споживачів»: постанова Кабінету Міністрів України від 19.03.1994 № 172. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/172-94-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.07.2023)
45. Статут залізниць України: затверджено постановою КМ України від 06.04.1998 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.07.2023)

Основна

1. Іванюта Н.В., Ніколенко Л.М., Буга В.В., Бондаренко О.О., Колосов Р.В. Цивільне право. Загальна частина: навчальний посібник. К. : Дакор, 2021. 312 с.
2. Мічурін Є. О. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. для підгот. до іспитів та заліків. Вид. 2-ге, перероб. та допов. Харків : Право, 2022. 234 с.
3. Нижний А. В., Ходаківський М. П., Юровська Г. В. Визнання правочинів недійсними: основи теорії та судова практика: посібн. для суддів. К.: Алерта, 2020. 234 с.
4. Цивільне право (загальна частина). Курс лекцій : навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 448 с.
5. Цивільне право (загальна частина): навч. посібник / О. В. Кіріяк, Ю. П. Пацурківський, М. М. Гудима-Підвербецька. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.

6. Цивільне право (особлива частина). Курс лекцій : навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 640 с.
7. Цивільне право України: підручник. 3-є вид., перероб. і доп. У 2 частинах / За ред. проф. Р. Б. Шишки (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 796 с.
8. Цивільне право України: підручник. 3-є вид., перероб. і доп. У 2 частинах / За ред. проф. Р. Б. Шишки (кер. авт. кол.). Ч. 2. Особлива. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 948 с.
9. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 220 с.
10. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 250 с.
11. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
12. Цивільне право: загальна частина. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / кол. авт. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 232 с.
13. Шишка Р.Б. Спадкове право в Україні: посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 228 с.

Додаткова література

1. Дзера І. О. Санкції у цивільному праві України: проблеми теорії та судової практики. Монографія. К. : Дакор, 2022. 540 с.
2. Добросовісність: доктрина & судова практика. Збірка статей / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 358 с.
3. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду : коментарі науковців / О. П. Печений, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін., за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 496 с.
4. Кармаза О.О., Федоренко Т.В., Позов Д.А. Цивільно-правові договори в медіації: проблеми якості закону. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 2. С. 151–154.
5. Костін М.І., Шаповал А.О. Договір як регулятор цивільних правовідносин. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 4. С. 180–183.
6. Крат В.І. Трохи про приватне право в судовій практиці. Київ, 2023. 662 с.
7. Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві. 6-те вид., допов. і перероб. Упорядники: Вереша Р.В., Карпунцов В.В. Київ: Алерта, 2023. 468 с.
8. Право власності: способи захисту крізь призму судової практики: монографія / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2023. 616 с.
9. Право нерухомості крізь призму судової практики: монографія / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 344 с.
10. Цивільний кодекс України. Станом на 01 січня 2023 р.: наук.-практ. коментар / за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. Харитонова Є. О., канд. юрид. наук, доц. Калітенко О. М. Київ : Норма права, 2023. 1424 с.
11. Білянська Н.В. Правова природа штучного інтелекту. *Актуальні питання та перспективи рекодифікації цивілістичного законодавства України* : матеріали науково-теоретичного круглого столу (Київ, 16 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 20-24.
12. Розгон О. Договір дарування між колишнім подружжям за усною домовленістю не сплачувати аліменти і договір про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухомість: відмінності у правових наслідках. *Вісник Національної асоціації адвокатів України*. 2020. № 12 (69), С. 42-50.
13. Самойлова І. Спадковий договір: правова природа за законодавством України та країн Європи. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 3. С. 54-59.
14. Стражник Т. Особливості посвідчення договорів купівлі-продажу житла для дітей-сиріт. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2020. № 5. С. 171-181.

15. Таш'ян Р. Доктрина «culpa in contrahendo» в ученні про недійсність правочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 36-40.

16. Яковлева Л.В. Правовий статус управителя за договором управління багатоквартирним будинком. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія «Право». 2020. Вип. 62. С. 183-188.

17. Ярошенко А.С. Визнання судом недійсними фіктивних договорів дарування, укладених з метою приховання майна боржника: проблеми формування єдиної правозастосовної практики. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 148. С. 66-75.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon1.rada.gov.ua> – Законодавство України
2. <http://rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України
3. <http://www.president.gov.ua/> - Президент України
4. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
5. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
6. <https://minjust.gov.ua/ddvs> - Департамент державної виконавчої служби
7. <https://erpv.minjust.gov.ua/#/search-private-performer> - Єдиний реєстр приватних виконавців України
8. <http://ww.ccu.gov.ua/uk/index> - Конституційний суд України
9. <http://www.scourt.gov.ua> - інформаційний сервер Верховного Суду
10. <http://reyestr.court.gov.ua/> - Єдиний державний реєстр судових рішень
11. <http://court.gov.ua/sudy/> - Судова влада України
12. <https://hcj.gov.ua> – Вища рада правосуддя
13. <http://vkksu.gov.ua/> - Вища кваліфікаційна комісія суддів України
14. <http://nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
15. <http://www.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
16. <http://www.library.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету "Кієво-Могилянська академія"

Розробники:

Професор кафедри цивільно-правових дисциплін
кандидат юридичних наук, доцент

Наталія БІЛЯНСЬКА

Доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
доктор філософії

Анжела КАЛІНЮК

Старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
кандидат юридичних наук

Катерина КУЩИК

Старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
доктор філософії

Наталія ПОЛІШКО

**Силабус схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
Протокол від 06.07.2023 року, № 24**

Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
к.ю.н., доцент

Валентина МИРОНЕНКО